БАЙГАЛЬТАЙ ЗОХИЦСОН НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖИЛ

ЭКОЛОГИЙН ДААЦ

ECOLOGICAL CAPACITY

JASIL

2021оны №01

IFAD-CAPA-SAPA COOPERATION

On the 1st of April 2020, the Secretariat of the International Land Coalition (ILC) and the Rangeland Initiatives in Asia with the support of the Land Tenure Desk requested a meeting with the IFAD APR Regional Economist and PMI Specialists to introduce the new ILC Strategies of rangelands and pastoralists for Central and South Asia; share insights on IFAD's activities on Livestock and Rangelands management, and eventually to discuss potential opportunities for collaboration in the region.

The agenda went as follow:

1. Welcome, Introduction & Opening Remarks from IFAD (Jimmy G./Harold L.)
2. Rangelands Initiative Central Asia Platform's & strategy presentation (Hijaba Ykhanbai)
3. Rangelands Initiative South Asia Platform's & strategy presentation (Anu Verma);
4. Questions & Open contribution (all participants);
5. Wrap up & Conclusion by ILC (Jimmy G./Annalisa M.)

Summary of the main points of discussion:

After a brief presentation of the two strategies, participants were invited to share insights and ask questions. Several points were mentioned during the conversation, among others we can mention:

Thematic focus:

1. **Access to Credit / Finance:** essential topic to build collaboration with IFAD programmatic operations;
2. **Access to Services / Market:** link the producers to the value-chain and the market, interest to work on community's fibers production in central Asia.
3. **Data Generation:** need to be further developed to allow evidence-based policy dialogue;
4. **Pastoralist Network:** Need to strengthen pastoralist group for increased visibility and strong advocacy capacities;
5. **Tenure Systems & Security:** There is a need to raise awareness on the necessity to strengthen Land Tenure security in IFAD Operation;
6. **Innovation / GIS Technology:** Of interest and represent strong opportunities for collaboration.

Conclusion and next steps:

As a result and before concluding, the participant agreed on with the following actions:

1. Share the minutes of the call; the strategies & action plans and the presentations;
2. Develop & Agree on an Roadmap to continue the dialogue with IFAD decentralised offices with the objective to strengthen collaboration;
3. Follow up conversation with the CPMs to identify projects on going or in pipeline that could benefit from additional supports / interventions on land;
4. To share tools, guidelines, and information on past experiences and good practices on land;
5. Explore the possibility to organise Knowledge Events in the regional hubs;
6. To follow up on the abovementioned funding opportunities;

Annexes:

1. **CAPA Strategy & Action Plan**
2. **CAPA Presentation:** https://prezi.com/aetkenvtxyc4/capa/
3. **SAPA Strategy & Action Pan**
4. **SAPA Presentation:**
5. **Potential linkages with IFAD portfolio in APR:**
   - **Afghanistan:** The Rural Microfinance and Livestock Support Programme (RMLSP); the Community Livestock and Agriculture Project (CLAP);
   - **India:** Transformation of smallholder farming systems through Crop-Livestock Value chains;
   - **Mongolia:** Project for Market and Pasture Management Development (PMPMD); Project for Market and Pasture Management Development Additional Financing (PMPMD-AF);
   - **Bhutan:** Commercial Agriculture and Resilient Livelihoods Enhancement Programme;
   - **Afghanistan:** Community Livestock and Agriculture Project.
6. **Potential linkages with IFAD portfolio in NEN:**
   - **Kyrgyzstan:** Livestock and Market Development Programme II;
   - **Tajikistan:** Livestock and Pasture Development Project II;
   - **Azerbaijan:** Livestock Productivity and Marketing Improvement Project;
   - **Uzbekistan:** Agriculture Diversification and Modernization Project

PARTNERSHIPS TO IMPROVE LAND GOVERNANCE

NES Mongolia: empowering marginalized groups through dissemination of inclusive land governance practices Securing land rights is the key to end poverty and to build peaceful and just societies. However, land governance is complex and deeply rooted in unequal power relations. To those working to secure land rights, it is clear that this cannot be done in isolation. That is why the International Land Coalition (ILC) has been building and strengthening partnerships based on trust to solve land governance challenges.

National Engagement Strategies - "NES" – are multi-stakeholder platforms led by national actors that help simplify and unpack land governance complexities, using ILC's 10 commitments to people-centred land governance as their compass, while promoting the Voluntary Guidelines on Tenure (VGGT).

Based on collaboration and evidence-based policy dialogue, NES platforms set priorities and design legitimate solutions to the most challenging land related issues in a country. NES platforms include ILC members and non-members and aim at bridging the gap between national and local government, international agencies, and civil society, providing a space to share knowledge and complement each other to improve land governance.

NES Mongolia is interested in exploring together how the EU delegation can engage in this partnership between civil society and government to complement and link our efforts to reach the Sustainable Development Goals by securing land rights.

Major land governance challenges in Mongolia Land ownership certificates are relatively new in Mongolia, where private possession of land was introduced only in 2003. Land disputes are frequent in the country and are mostly due to land rights granted in duplication by different government authorities. Although the current system of land related disputes resolution is relatively clear, equal access and fair treatment for all is not yet ensured.

Unsustainable pastureland practices are widespread and lead to degradation due to animal pressures beyond vegetation recovery and absence of seasonal rotations. The current common use regime encourages chaotic use of pastures in which a few wealthy herders, the city rich and companies expand their grazing rights at the expense of other herders' grazing rights, thus increasing social inequality. The direct impact of pasture degradation is declined forage supply, increased malnutrition and exposure to risks, decreased quality and productivity of animals leading to increased income and asset losses of herders.

In 2019, NES Mongolia piloted LANDex, the global land governance index, to monitor land governance and track progress on land-related indicators in the Sustainable Development Goals (SDGs). Government officials are interested in using LANDex as a tool for data collection.

The **overarching objective** of NES Mongolia is to secure land rights for marginalized and vulnerable communities including herders, low income urban ger area inhabitants, ethnic minorities, and women by

1. creating an enabling policy and social environment to formulate and implement pro-people land and development policies and programmes
2. taking effective action against land grabbing by educating stakeholders and non-marginalized communities in traditional land use rights and local livelihoods

The priorities for NES Mongolia until 2021 are to:

- establish a strong platform towards people-centered and VGGT-oriented land governance, increasing NES membership and outreach
- work towards the empowerment of primary stakeholders to access and utilize knowledge and good practices for improved governance of land resources for the interest and benefit of communities as a whole
- develop advocacy campaigns for the implementation of inclusive, equitable and gender-sensitive land legislations and land governance practices

support for the approval of Mongolian Proposal for International Year of Rangelands and Pastoralists, IYRP

ILC Members involved: Center for Policy Research (CPR), Jasil Environment and Development Association (JASIL), Mongolian Land Management Association (MLMA) and National Federation of Pasture User Groups (NFPUG)

Other actors involved: Food and Agriculture Organization (FAO), Ministry of Food, Agriculture and Light Industry (MOFALI), Agency of Land Affairs, Geodesy and Cartography (ALAGAC), Ministry of Environment and Tourism Development (METD), National Statistical Office (NSO), People Centered Conservation (PCC).

Facilitator: Dr. B. Erdenebaatar, NES Mongolia (erdene@cpr.mn)

https://www.landcoalition.org/en/explore/our-work/multi-stakeholder-platforms/national-engagement-strategies/mongolia/

JASIL | NES Mongolia | INTERNATIONAL LAND COALITION | UNITED FOR LAND RIGHTS | CAPA | IYRP

"МОНГОЛ УЛСАД ГАЗАР АШИГЛАЛТЫН ИЛ ТОД, ХҮРТЭЭМЖТЭЙ МЭДЭЭ, МЭДЭЭЛЛИЙН ТОГТОЛЦОО"

сэдэвт цахим хурлын тэмдэглэл

"Газрын ил тод , хүртээмжтэй мэдээ, мэдээллийн тогтолцооны тухай" үндэсний оролцогч талуудын цахим хурлыг Байгаль орчны ба хөгжлийн "ЖАСЫЛ" Холбооноос НЭС хөтөлбөр ба ТАБХ -ийн хүрээнд 2020 оны 4 дүгээр сар 10-нд зохион байгуулав. Тус хуралд оролцогчид газар ашиглалт, үүний дотор бэлчээрийн газар ашиглалтын талаархи мэдээ, мэдээллийн ил тод байдал, хүртээмжийг сайжруулах чиглэлээр хэрэгжүүлж байгаа ажлын үр дүнгийн талаар дараахь илтгэл, танилцуулга хийж хэлэлцүүлэв. Үүнд:

- "Кадастрын нэгдсэн систем , Ланд Менежер программ" - Х. Оюунбаяр , ГЗБГЗЗГ, Кадастрын хэлтсийн ахлах мэргэжилтэн
- "Бэлчээрийн мэдээ, мэдээлийг сайжруулах төсөл"- Н.Ганхуяг, МБАНХ, гүйцэтгэх захирал
- "Монголын шар шороон шуурганы мэдээлэл, цаг агаарын аюулт үзэгдлээс учрах хохирол, урьдчилан сэрэмжлүүлэх"- Ж.Цогт, судлаач
- "Зах зээл, Бэлчээрийн удирдлагын төсөл", Т.Цэдэндамба , ХААХОУС/IFAD-ын төсөл
- "Бэлчээрийн сэргэх чадвахад суурилсан мониторингийн систем"- Д.Бурмаа, Монголы"н бэлчээр ашиглагчдын нэгдсэн холбоо, "Ногоон алт –Малын эрүүл мэнд" төсөл
- "Монгол улсын Бэлчээрийн экосистемүүд: зохистой ашиглах, хамгаалах "-Ц.Мөнхнасан ,ХХААХҮЯ , МАА-ын Бодлого, зохицуулалтын газар
- "Монгол улсын Ойн сан"- Д.Жагдаг, БОАЖЯ-ны Ойн бодлого зохицуулалтын газар
- "Газрын доройтлыг тэглэх үндэсний зорилт"- Н. Мандах ,Газарзүй, геоэкологийн Хүрээлэн
- "Байгаль орчин, газар ашиглалтын үндэсний статистик мэдээ, мэдээллийн тогтолцоо"- Ю.Батзоригт, ҮСХ-ны ҮТШСГ-ын статистикч
- "Монгол улсад газрын засаглалын үнэлгээ хийх LANDEX"- С. Сайнбаяр, Л.Уранбилэг , МГЗБХ /ХААИС,
- "Ланд Матрих: ГА-ын томоохон төслүүд"- Х.Ыханбай , "ЖАСЫЛ" Холбоо,
- "NES MONGOLIA платформ: бэлчээрийн менежментийн чиглэлээр хэрэгжүүлж үйл ажиллагаа"- Д.Эрдэнэбаатар, Бодлого судлалын төв

Цахим хурлаас газар ашиглалт, үүний дотор бэлчээрийн газар ашиглалтын ил тод мэдээ мэдээллийн хүртээмжийг сайжруулахад үндэсний оролцогч талуудын хамтарч хэрэгжүүлэх зарим үйл ажиллагааны талаар дараах зөвлөмж гаргаж, цаашид энэхүү үйл ажиллагааг Олон улсын бэлчээр ба нүүдэлийн малчдын жилийг зарлуулах тухай Монгол улсын саналтай уялдуулан хэрэгжүүлэх нь зүйтэй гэж үзэв. Үүнд:

- Үндэсний оролцогч талуудын хоорондын хамтын ажиллагаа, ажлын уялдааг сайжаруулж, ажлын хэсэг байгуулан газрын асуудлаар уулзалт, зөвлөлгөөн, хуралдааныг цаашид тогтмолжуулах
- Газар ашиглалтын одоо байгаа мэдээллийн хүртээмж, чанарыг сайжруулж, арга зүйн хувьд ижилсүүлэн ГЗБГЗЗГ-ын Ланд Менежер программтай уялдуулах
- Бэлчээрийн мал аж ахуй, бэлчээрийн үнэлгээний тухай ойлголтыг өргөжүүлж, үүнийг ҮСХ-т хэрэгжиж эхэлсэн Байгаль орчин, эдийн засгийн дансны системтэй уялдуулах
- Холбогдох байгууллага ,төсөл хөтөлбөрүүдийн бэлчээрийн, тэр дундаа БАХ болон бусад бүтэц, зохион байгууллалтын талаархи мэдээ, мэдээллийг нэгтгэх, давхардал, орхигдолыг арилгах болон бодлого боловсруулагчид дэмжлэг үзүүлэх сайн туршлагын платформыг бий болгох замаар туршлага судлах боломжийг нээх
- Газар ашиглалт, үүний дотор бэлчээрийн газар ашиглалтын талаархи мэдээ, мэдээллийн ил тод байдал, хүртээмжийг сайжируулах, сум орон нутаг, бэлчээр ашиглах малчдын бүлэг, хэсэг, холбоодын оролцоог бэлчээр, МАА-ын тухай мэдээлэл цуглуулах, дүн шинжилгээ хийх, шийдвэр гаргахад нэмэгдүүлж, ХХААХҮЯ болон оролцогч талууд энэ чиглэлээр улсын хэмжээний хурал зөвлөгөөний хөтөлбөрт тусгуулан мэдээлэл танилцуулга хийх, үндэсний түвшинд болон бүсчилсэн зөвлөгөөнийг хамтран зохион байгуулах
- Цаашид газар ашиглалтын бусад хэлбэрүүд болон газрын бусад ангилалд , тухайлбал хүлэр бүхий намархаг газарт гарч буй өөрчлөлт, түүнд тавих хяналт, холбогдох бодлогын орхигдлыг энэ снаачлагын хүрээнд уялдуулах
- БОАЖЯ ойн экологи эдийн засгийн үнэлгээний арга зүй, тоо хэмжээг ил тод болгож, холбогдох оролцогч талууд газар ашиглалтын эдийн засаг зэрэг судалгааны шинэ чиглэлүүдийг анхааралд авч, цаашид газарт учирсан хохирол, татвар болон бусад хураамж, төлбөрийн тооцоололд шинжлэх ухаанч арга барилыг хэвшүүлэх талаар хамтран ажиллах.

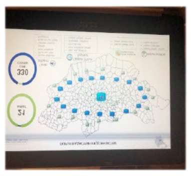

Хуралдааны үеэр.Фото зургийг авсан И.Еркин, "ЖАСЫЛ"
Илтгэл, мэдээлэлийг хавсаргав

МАЛ АЖ АХУЙН САЛБАР ДАХЬ УУР АМЬСГАЛЫН НӨЛӨӨЛӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭ, ЦААШДЫН ЗОРИЛТ

Д.Батмөнх.(Ph D)., Ц.Мөнхнасан (Ph D)., Н.Бямбадорж
ХХААХҮЯ-ны Мал аж ахуйн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар

ОРШИЛ

Мал аж ахуйн салбар нь дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 10.6 хувь, экспортын орлогын 8.4 хувийг бүрдүүлж нийт хүн амын гуравны нэгийг шууд, гуравны хоёрыг шууд бус байдлаар ажлын байраар хангаж байна. Мал аж ахуйн салбарын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл жилээс жилд өсч, 2018 онд 3.7 их наяд төгрөгт хүрч өмнөх оноос 5.9 хувиар нэмэгдсэн. Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүн, түүхий эдийн экспорт 2018 онд 580.0 сая ам.долларт хүрч өмнөх оны экспортоос 263.5 сая ам.доллараар буюу 1.8 дахин өссөн дүнтэй байна.

Мал аж ахуйн салбарт өсөлт бий болж байгаа ч Монгол орны уур амьсгалын бодит өөрчлөлт, байгалийн нөөцийн хүрэлцээ буюу бэлчээрийн доройтол, усны нөөцийн ашиглалт, хомсдлын асуудлыг Мал аж ахуйн салбарын хөгжлийн урт, дунд хугацааны хөгжлийн бодлогын асуудалтай нягт уялдуулан авч үзэх зайлшгүй шаардлага бий болсныг дор дурдсан үндэслэлүүдээр тодорхойлж байна.

УУР АМЬСГАЛЫН БОЛОН БАЙГАЛИЙН ХҮЧИН ЗҮЙЛИЙН НӨЛӨӨЛӨЛ

Манай орны мал аж ахуйн салбарыг тогтвортой хөгжүүлэх бодлого, хэрэгжилтийн үр дүнд цаг агаарын дулаарал болон байгалийн дараах хүчин зүйл хамгийн их нөлөөтэй, хөгжлийг хязгаарладаг гэж үзэхээр байна. Тухайлбал: Агаарын хэм дулаарсан, малын тоо өсөж, сүргийн бүтэц алдагдаж малын чанар муудсан, бэлчээрийн даац хэтэрсэн, мал аж ахуйг усаар хангах боломж хязгаарлагдмал, улсын болон орон нутгийн тусгай хэрэгцээний аймаг, сумын отрын бүс нутгийн ашиглалт бага, бэлчээрийн ургамалд хөнөөл учруулж буй үлийн цагаан оготно, царцаатай тэмцэх ажлын цар хүрээ харьцангуй бага, эдийн засагт хохиролтой малын гоц халдварт өвчний гаралт нэмэгдэж байгаа зэргийг дурдаж байна.

МОНГОЛ ОРНЫ ЦАГ АГААРЫН ДУЛААРАЛ

Монгол орны агаарын хэм 75 жилийн (1940-2015) хугацаанд 2.24о С хэмээр дулаарсан (Ус цаг уур, орчны судалгаа, мэдээллийн хүрээлэн., 2016), жилийн турш орох хур тунадасны хэмжээ, хуваарилалт өөрчлөгдсөн, түүнчлэн говийн бүс нутагт уул уурхайн үйлдвэрлэл нэмэгдсэн нь хөдөөгийн хүн ам, мал сүрэг, газар тариалангийн усны хангамжид таагүй байдал үүсгэх болсон.

Манай орны хувьд гадаргын болон газар доорх усны нөхөн сэлбэгдэх нөөцийг бүрдүүлдэг хур тунадасны хэмжээ нь харьцангуй бага, орон зайн хувьд жигд бус тархсан, хур тунадастай байх хугацаа 3 сар бол усны ууршилт 7 сарын хугацаанд (усны толио гадарга болон ургамлан бүрхэвчээс) явагдаж байна. Онцолж хэлбэл, манай орны нутаг дэвсгэр, ялангуяа говийн бүс нутаг нь байгалийн аясаараа хуурайших үзэгдэлд нэрвэгдэж байдаг онцлогтой. Тухайлбал Орхон аймгийн Эрдэнэт УБҮ-ийн хаягдлын нуур, Эрдэнэт голын мандлаас жилд 673.84 мм хэмжээтэй ус (4,5,6,7,8,9,10 дугаар сар) ууршдаг бол Дорноговь аймгийн Сайншанд суманд энэ үзүүлэлт 1658 мм байдаг нь говийн бүс нутагт хангайн бүс нутгаас 2.4 дахин их ус усны толио гадарга болон ургамлан бүрхэвчээс ууршиж байгааг харуулж байна. Өмнөговь аймгийн Ханбогд суман дахь усны ууршилт 2000 мм-ээс дээш байдаг. (Д.Батмөнх., 2016 он).

Уур амьсгалын загварчлалаар агаарын хэм цаашид нэмэгдэх төлөвтэй ба манай орны нийт нутаг дэвсгэрийн 80-90 хувь нь уур амьсгалын өөрчлөлтөд өртөх өндөр магадлалтай гэж тодорхойлсон [6].

МАЛЫН ТООНЫ ӨСӨЛТ, СҮРГИЙН БҮТЦЭД ГАРСАН ӨӨРЧЛӨЛТ

Манай улс мал тооллогын ажлыг 1961 оноос эхлэн жил бүрийн эцэст явуулж ирсэн, тухайлбал 1961-ээс 1990 он хүртэлх 30 жилийн хугацаанд мал сүргийн тоо дунджаар 23.1 сая толгой, хонин толгойд шилжүүлснээр 49.5 сая толгой байсан. Зах зээлийн эдийн засагт шилжиж, малыг хувьчилснаас хойш малын тоо толгой тогтвортой өсөж, өнгөрсөн 58 жилийн хугацаанд буюу 2018 оны байдлаар 66.5 сая толгойд хүрч өссөн. Малын тоо 1961 онтой харьцуулахад 3.2 дахин буюу 45.8 сая толгойгоор нэмэгдсэн ба гол төлөв бог малын тоо ялангуяа ямааны тоо их өссөн үзүүлэлттэй байна [8].

Нийт малын тоонд 1961-1990 оны дунджаар ямаан сүрэг 19.5 хувийг эзэлдэг байсан бол 2018 онд 40.8 хувийг эзлэх болж сүргийн бүтэцэд томоохон өөрчлөлт гарчээ. Бог малын дотор хонь, ямааны эзлэх хэмжээ 1961-1990 оны дунджаар 3 хонь, 1 ямаа гэсэн харьцаатай байсан бол 2018 онд үндсэндээ 1 хонь, 1 ямаа гэсэн харьцаатай болж өөрчлөгдсөн байна [8].

Мал тооллогын дүнгээр 2018 оны жилийн эцэст манай улсын мал сүргийн нийт дүн 66 сая 460.2 мянган толгойд хүрч, 2017 оныхоос 0.4 хувь буюу 244.7 мянгаар өслөө. 2018 оны жилийн эцсийн мал тооллогын дүнгээр адуун сүргийн тоо толгой 3 сая 940.1 мянга, үхэр 4 сая 380.8 мянга, тэмээ 459.7 мянга, хонь 30 сая 554.8 мянга, ямаа 27 сая 124 мянгад хүрч, 2017 оныхоос тэмээ 25.6 мянга, хонь 443.6 мянган толгойгоор өсөж, адуу 48 толгой, үхэр 7.8 мянга, ямаа 216.7 мянган толгойгоор тус тус буурчээ. Нийт мал сүргийн дотор адуу 5.9 хувь, үхэр 6.6 хувь, тэмээ 0.7 хувь, хонь 46 хувь, ямаа 40.8 хувийг тус тус эзэлж байна.

Малын тоо жил бүр тасралтгүй өсөж байсангүй байгалийн давагдашгүй хүчин зүйлийн нөлөөгөөр зарим жилүүдэд буурч эдийн засгийн хувьд хохирол учруулсан тохиолдлууд байлаа. Манай оронд сүүлийн 70 жилийн хугацаанд 12 удаагийн томоохон зуд тохиолдож байсан ба одоо байгаа бүх малын 60.3 хувьтай тэнцэхүйц хэмжээний малыг хорогдуулан мал аж ахуйн салбарт үлэмж хохирол учруулсан байна. Сүүлийн 70 жилийн хугацаанд Монголд тохиолдсон томоохон зуд, түүний үр дагаварыг нэгдүгээр хүснэгтэд харуулав.

БЭЛЧЭЭРИЙН ТАЛБАЙН ХОМСДОЛ

Манай оронд байгалийн бэлчээр, хадлан нь бэлчээрийн малын тэжээлийн үндсэн эх үүсвэр байсаар байна. Нийт бэлчээрийн талбай 2017 оны эцэст 112.7 сая га болж багассан, энэхүү бэлчээрийн талбайн хэмжээг 1961 оны бэлчээрийн 140.0 сая га талбайтай харьцуулж үзвэл 19.9 хувиар буюу 27.9 сая га-гаар буурчээ. Мөн түүнчлэн бэлчээрийн талбайн тавны нэг нь уул уурхай, хот суурин зэрэг суурьшлын болон бусад салбарт шилжсэн байна. Ингэснээр 100 га бэлчээр, хадлангийн талбайд ногдох хонин толгойд шилжүүлсэн малын тоо 1961 онд 32 байсан бол 2017 онд 99 болж, бэлчээрт үзүүлэх ачаалал 3.1 дахин нэмэгджээ [8].

Бэлчээрийн талбай нь 1964 оныхоос 7.7 хувь буюу 9.4 сая га-гаар буурсны дээр Монгол улсын нийт бэлчээрийн 22.6 хувь буюу 25.5 сая га бэлчээр ямар нэг хэмжээгээр доройтсны 10.3 сая га (35.8 хувь) нь бага зэрэг, 12.6 сая га нь (49.5 хувь) дунд зэрэг, 3.7 сая га (14.6 хувь) нь хүчтэй доройтсон тухай судалгааны дүн гарчээ. Үүнээс үзэхэд бэлчээрийн талбай буурахын зэрэгцээгээр манай улсын нийт бэлчээрийн бараг дөрөвний нэг нь доройтсон нь малын тэжээлийн байгалийн нөөцийг бууруулж, цаашид мал аж ахуйн тогтвортой хөгжлийг хязгаарлах хамгийн том хүчин зүйл болоод байна.

Мөн түүнчлэн цөлжсөн гэсэн ангилалд буй газрын ихэнх нь доройтсон бэлчээрт хамаарагдах ба энэ нь шороон шуурганы эх үүсвэр болж, Зүүн хойд Азийн бүсийн улс орнуудын байгаль орчин, цаашилбал эдийн засагт нь хохирол учруулах хэмжээнд хүрч болзошгүй байна. Гэтэл байгалийн бэлчээр нь зөвхөн малын тэжээлийн эх үүсвэр төдийгүй хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулах, нүүрстөрөгчийн шингээлтийг нэмэгдүүлэх, уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулахад хамгаас чухал үүрэг гүйцэтгэдэг.

ХААИС-ийн Экосистемийн төвийн судлаач Ж.Ундармаа (2015 он) доройтсон бэлчээрийн нөхөн сэргэх байгалийн чадавхи, өөрчлөлтийн судалгааг 2004 оноос эхлэн хийж байна. Тухайлбал нийт нутаг дэвсгэрийн 70 гаруй хувийг эзлэн тархсан уулын хээрийн дэд бүслүүр, хээрийн бүс, цөлийн хээрийн бүс болон цайдамд хамгийн өргөн уудам талбайд тархсан 4 төрлийн бэлчээрийн доройтлын судалгааг 15 жилийн хугацаанд хийж дараах дүгнэлтэд хүрээд байна. Үүнд:

1. Бага зэрэг доройтсон бэлчээрийн ургамлын зүйлийн бүрэлдэхүүнийг хүчтэй доройтсон бэлчээртэй харьцуулахад хүчтэй доройтсон бэлчээрт нийт ургамлын зүйлийн 43.3-90 хувь нь мөхсөн байдаг. Тухайлбал, уулын хээрийн дэд бүслүүрт нийт зүйлийн 57.1 хувь нь, хээрийн бүсэд 43.2 хувь нь, цөлийн хээрийн бүсэд 90 хувь нь мөхдөг.
2. Бэлчээр хүчтэй доройтоход малд идэгддэг ургамлын зүйлийн тоо уулын хээрт 1.3 дахин, хээрт 1.4, цөлийн хээрт 1.8 дахин цөөрдөг.
3. Бэлчээр хүчтэй доройтсноор малд идэгдэх ургацын хэмжээ хээрт 2.4, цөлийн хээрт 1.3 дахин буурдаг. Харин уулын хээрт ургацын хэмжээ буурдаггүй боловч малд сайн идэгддэг үетэн ургамлын ургацын хэмжээ 72 дахин буурч, мал иддэггүй шарилжийн төрлийн ургамлын ургац 12 дахин нэмэгддэг. Бэлчээрийн малд идэгдэх бодит ургац буурснаар бэлчээрийн даац буурч байна.
4. Уулын хээр, хээр, цөлийн хээрийн бүс болон цайдмын доройтсон бэлчээрийг малын хөлөөс 15 жил (2004-2018) чөлөөлөн хашиж хамгаалахад хүчтэй болон дунд зэрэг доройтсон бэлчээр байгалийн аясаар сэргэхгүй байгаа нь тогтоогдсон байна.

ДҮГНЭЛТ

1. Монгол орны агаарын хэм дэлхийн дундажаас ихээр нэмэгдсэн нь ууршилтыг ихэсгэж бэлчээрийн бүтээмжийг бууруулж байна.
2. Мал аж ахуйн болон бэлчээр ашиглалтын өнөөгийн тогтолцоо нь экологи, эдийн засгийн хувьд тогтвортой бус гэж олон улсын болон дотоодын эрдэмтэд дүгнэж байна.
4. Манай орны гадаргын болон газрын доорхи усны тархалт, нөөц, нөөцийн ашиглалтын менежмент нь хөдөөгийн хүн амын, мал аж ахуйн жилийн дөрвөн улирлын хэрэгцээг хангах хэмжээнд найдвартай усны эх үүсвэрийг бүрдүүлж чадаагүй байна. .
5. Өнөөгийн байдлаар нийт мал сүргийн ердөө 1.0 хүрэхгүй хувийг Аймаг дундын отрын бүс нутагт өвөлжүүлж, хаваржуулах боломж бүрдсэн нь “нийт бэлчээрийн 10-аас доошгүй хувийг улс, аймаг, сумын отрын бүс нутаг, нөөц бэлчээр болгон хамгаалалтад авч цаг хүндэрсэн үед ашиглах” арга хэмжээ хэрэгжээгүй байна.
6. Монгол орны бэлчээрийн ургамалд хөнөөл учруулагч мэрэгч амьтан, шавжны тархалт, хөнөөл нь малын тэжээлийн үндсэн эх үүсвэрийг туйлын эмзэг байдалд оруулж байна.

ЦААШДЫН ЗОРИЛТ

1. Бэлчээрийн тухай хуулийн төсөлд Байгалийн бэлчээр, ус, малын тоо толгой зүй зохистой харьцааг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй тогтоох, үнэлэх, ашиглах, хамгаалахтай холбогдсон харилцааны зохицуулалтыг оруулж, хуулийн төслийг Засгийн газар, УИХ-аар хэлэлцүүлэх ажлыг эхлүүлж, зохион байгуулах,
2. Малын үржил селекцийн ажлыг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй явуулж малын үүлдэрлэг байдлыг сайжруулах, нэг малаас авах ашиг шимийг нэмэгдүүлж чанарыг сайжруулах, монгол малын тэсвэрт чанарыг бататгах, өндөр арвин ашиг шимт мал, амьтны тоог бодлогоор дэмжих зэргээр бэлчээрийн даацад тохирсон тооны мал сүргийг өсгөн үржүүлэх,
3.Бэлчээр, тэжээл, усан хангамжийг зохистой ашиглах, хамгаалах, менежментийн нэгдсэн системийг бий болгож, мал аж ахуйг уур амьсгал, байгаль, экологийн өөрчлөлтөд дасан зохицсон, эрсдэл даах чадавхитай болгох арга хэмжээг дэс дараатай авч хэрэгжүүлэх,
4.Бэлчээр дэх хадлангийн талбайг нэмэгдүүлэх, хамгаалах, усжуулах, тэжээлийн ургамал тариалах талбайг нэмэгдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх зэрэг ажлыг аймаг, орон нутгийн хэмжээнд өргөн хүрээтэй зохион байгуулж, засгийн газраас өвс тэжээлийг хадгалах агуулах, саравчийг барих ажилд хөрөнгө оруулах арга хэмжээ авах,
5.Мал аж ахуйн түүхий эдийг боловсруулах, бэлтгэх ажлыг үр дүнтэй, харилцан ашигтай зохион байгуулах “Мал аж ахуйн үйлчилгээ” үзүүлэх компаниудыг байгуулах ажлыг судлах (Худаг, уст цэгийг үр ашигтай ашиглах, байгаль дахь усны нөөцийг хуримтлуулах, нөөцлөх, бэлчээрийг хуваарьтай ашиглах, бэлчээрийн мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийг механикжуулах, малчдын хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх, усалгаатай газар тариаланг хөгжүүлэх, хадлан тэжээл бэлтгэх, хонь хяргах, угааж ариутгах үйлчилгээний төвлөрсөн цэгүүдийг байгуулах, махны хөргүүр, агуулахтай мал нядалгааны цех байгуулах, мах сүүний үнээний ферм байгуулах),

БЭЛЧЭЭР НУТАГ ДУУСАХЫН ЦАГТ ИХ НҮҮДЭЛ ХААШАА ЧИГЛЭХ ВЭ...

Өвөг дээдсээс өвлөн ирсэн эх сайхан нутагтаа эзэн нь болон мэндэлсэн монгол түмний түүх соёл, ёс заншил минь бидний дэлхийн улс орнуудаас ялгарах ДАРХЛАА гэж болно. Хэдэн зуун жилээр амьдрал ахуйдаа ашиглан, хүнсний хэрэгцээндээ зориулж өсгөн үржүүлж ирсэн таван хошуу малгүйгээр монгол хүнийг төсөөлөх аргагүй. Хэдийгээр өнөөдөр уламжлалт нүүдлийн мал аж ахуй, суурин амьдралын хэв маяг гэсэн хоёр өөр хэв шинжэй болж байгаа ч эртний түүхт нүүдэлчин монголчууд бид өлсөхийн зовлонг үзээгүй. Тэр ч утгаараа 3 сая гаруй монголчуудын хүнсний хэрэгцээг хангах гэж дөрвөн улирлын аясаар мал аж ахуйгаа эрхэлж, өв уламжлалаа хадгалж байгаа малчин түмнийг хүндэтгэх учиртай билээ. 1 сая 566 мянган км2 уудам нутагтай, нэг хүнд ногдох газар нутаг, малынхаа тоогоор дэлхийд тэргүүлдэг Монгол Улсын нийт газар нутгийн 88.2 хувь буюу 140.5 сая га-г байгалийн бэлчээр эзэлж, 2 сая га хадлангийн газартай хэмээн үзэж байсан цаг саяхан.

Гэвч өнөөдөр байгаль цаг уурын өөрчлөлт, хур тундасны хомсдол, бэлчээр нутгийн зохисгүй ашиглалт, малын тоо толгой нэмэгдэх, сүргийн бүтцийн харьцаа алдагдсан зэрэг нь цөлжилт, бэлчээрийн хомсдол үүсэхэд хүргэж байна. Нийт нутгаар бэлчээрийн даац хэтэрсэнээр малын хөлд идэгдсэн ургамлын гарц буурах, ашиг шимт төрөл зүйлийн тоо багасахын хирээр жилээс жилд отор нүүдэл хийх малчдын тоо нэмэгдсээр байна. Бэлчээр бол малчдын мал сүргээ өсгөн үржүүлэхэд чухал үүрэгтэй амьжиргааны гол эх үүсвэр. Гэтэл бэлчээрийг хайр гамгүй ашиглаж байгаа нь байгалийнхаа жамаар нөхөн сэргэх боломжийг олгохгүй байна. 2019-2020 оны өвөл, хавар 22 мянга гаруй өрхийн 10 сая гаруй мал отроор, 57.5 сая мал суурин өвөлжөө, хаваржаандаа байх тооцоо гарчээ. Өнөөдрийн байдлаар Архангай, Булган, Дундговь, Өвөрхангай, Төв аймгийн 3.2 сая мал Архангай, Булган, Говьсүмбэр, Хэнтий, Сүхбаатар, Төв аймагт отор нүүдэл хийж байна. Зуншлага муу, гантай байсан аймгуудын малыг улсын тусгай хэрэгцээний аймаг дундын Чилэн, Хөх дэл, Малах, ХэрлэнбаянУлааны отрын бүс нутагт оруулжээ. 2019-2020 онд аймаг дундын отрын есөн бүс нутагт 11 аймаг, Улаанбаатар хотоос 600 орчим мянган толгой малыг өвөлжүүлж, хаваржуулахаар шийдвэрлэсэн. Малчид өвс, тэжээл, сүрэл, дарш, давс, хужрынхаа 90 гаруй хувийг бэлтгэсэн бол аймаг, нийслэл, сум, дүүргүүдийн өвс, тэжээлийн аюулгүйн нөөцийн бэлтгэл 70 хувьтай байгааг гэдгийг салбарын яамнаас мэдээлсэн юм.

Малчид өвлийн хахир цагийг давж, урин хавартай золгохын тулд өөрийн чадах бүхий л аргаа хэрэглэдэг ч гэлээ зайлшгүй нөхцөлд отор нүүдэл хийхээс аргагүйд хүрдэг. Нутаг орноо орхиод өөр аймаг суманд “ОТРЫНХОН” гэсэн хэмээн ад үзэгдэх нь энүүхэнд. Гэхдээ л хэдэн малынхаа буянг хүртэж яваа бидэн шиг малчин хүн хэмээн тухайн сум орон нутгийнхан тэднийг хүлээн авч өвөлжүүлсээр ирсэн. Магадгүй тухайн сум орон нутагт бэлчээрийн даац нь хэтэрсэн байсан ч гэлээ сум орон нутгийн удирдлага, бэлчээрийн менежментийн ажлын хэсэг, Бэлчээр ашиглагч малчдын бүлэгтэйгээ ярилцаж хэлэлцээд отрынхон буух газрыг зааж өгдөг. Зарим тохиолдолд өөрийн өнжөөж амраасан газраа алдчихлаа хэмээн нутгийн малчид бухимдаж, отрынхонтой гар зөрүүлээд авдаг ч тохиолдол мэр сэр гардаг гэдэг. Монгол Улсын иргэн хаана ч амьдрах эрхтэй гэдэг утгаараа төрж, өссөн нутгаа орхиод малчин хүн малаа дагаад отор нүүдэл хийхийг буруутгах аргагүй ч одоо байгаа бэлчээрээ зөв зохистой ашиглаж, нөхөн сэргээж, хайрлан хамгаалах учиртай. Хэдийгээр малын хөлд талхлагдсан бэлчээрийг зөв менежменттэйгээр нөхөн сэргээхэд цаг хугацаа орно. Гэтэл талхлагдсан нутгаа орхиод өөр газар нүүснээр доройтсон бэлчээрийн цар хүрээ улам бүр нэмэгдсээр л байна.

Хоёр жилийн өмнөөс Сүхбаатар аймгийн зарим суманд хонь нь хулгана барьж идсэн тухай мэдээлэл гарч монголчуудыг цочирдуулж байв. Үнэхээр санаанд багтамгүй, сэтгэл зовоосон мэдээлэл боловч бэлчээрийн доройтолтой, хуурайшилттай, өвс тэжээлгүй болсноос хонь нь хулгана барьж идсэн болов уу. Дан ганц хонь гэлтгүй ямаа ч хулганаар хооллох үзэгдэл Хэнтий аймагт ч гарсан байдаг. Бэлчээрийн даац хэтэрч, байгалынхаараа сэргэх чадвар нь буурсан газар нутгийн хэмжээ улам бүр нэмэгдсээр байгааг энэхүү хонь, ямаа нь хулгана идсэн тохиолдлууд гэрчилнэ. Гэтэл сэргэх чадвар нь буурч, бэлчээрийн доройтолд орж буй аймаг сумдууд улам их нэмэгдсээр байна. Тухайлбал, Төв аймгийн Өндөрширээт суманд жилийн жилд отрынхон орж ирдэг, бэлчээрийн даац хэд дахин хэтэрсэн, цөлжилт нүүрлэж, төрсөн нутагтаа амьдрах аргагүй болох гээд байна. Одоогоос 3 жилийн өмнө Өндөрширээт сум 170 мянга гаруй толгой малтай байсан бол өнөөдөр 270 мянга гаруй толгой малтай болсон. Нэмээд 160 аад өрхийн 100 гаруй мянган мал отроор орж ирээд өвөлжиж байгаа. Отрынхон бага орж ирдэг байхад бэлчээрийн даац хэтэрсэн ч ургамлын ургац гайгүй байсан. Гэвч жил ирэх тусам малын тоо ихсээд, бэлчээр талхлагдан өвс ургамал нь багассаар нутагтаа үлдэж дасан зохицох уу, нутгаа орхиод отрынхонтой нэгдэх үү гэдэг асуудал яригдахад ойрхон байгааг нутгийнхан хэлж байна

ТӨВ АЙМГИЙН ӨНДӨРШИРЭЭТ СУМЫН УЯНГЫН III ДУГААР БАГИЙН МАЛЧИН М.БҮРЭНЗЭВСЭГ ХЭЛЭХДЭЭ:

“Өнөө жил цас багатай дулаахан сайхан өвөл болж байна. Манайх 1000 малтай, дийлэнх нь бог мал. Манай багт 70 гаруй өрх мал маллаж байна. Баг гэдэг хэдий хэмжээний газартай байх билээ. Дээр нь Дундговь аймгийн Эрдэнэдалай, Өвөрхангай аймгийн БаянӨндөр, Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумаас эзэнгүй адуу их ирж байна. Өвс илт багасч, мал идэх юмгүй болох нь. Хаврын хавсрага болж, цаг агаар хэцүүдэхэд босоо юмгүй болох вий л гэж санаа зовж байна. Уг нь нутгийн малчид бид хоорондоо хэлэлцээд Бэлчээр ашиглагчдын хэсэг байгуулаад сум, орон нутгийнхаа хэмжээнд зохицоод бэлчээрээ өнжөөж амраадаг. Гэвч бэлчээрийн асуудлыг шийдэх хуулийн нарийн зохицуулалт байхгүй учраас гаднаас отор ороод ирэхэд буцаах эрх байдаггүй. Манай сумын хэмжээнд 8 хэсэг байдаг. Зөвхөн манай Мөөрс хэсэг гэхэд 53 өрхтэй. Бид зунжин зохицуулалт хийгээд өвлийн бэлчээрээ хамгаалж, бэлдээд ямар ч үр дүнгүй байна. Бэлчээрийн хууль хэрэгтэй. Хууль эрх зүйн зохицуулалт хийхдээ малчдын санал санаачлагыг үндэслэвэл амьдралд илүү ойрхон байх болно”

ТӨВ АЙМГИЙН ӨНДӨРШИРЭЭТ СУМЫН УЯНГЫН III ДУГААР БАГИЙН МАЛЧИН Г.ОТГОНСАЙХАН ХЭЛЭХДЭЭ:

“Энэ өвөл харьцангүй дулаахан сайхан л байлаа. Даанч отор нүүдэл орж ирээд мал идэх өвсгүй болчихлоо. Бидний зунжингаа бэлчээрээ хамгаалахын тулд хийж хэрэгжүүлсэн ажлын үр дүн гарахааргүй л болчихлоо. Хаваржилт хэцүү л байх нь. Отрынхон яахав өвлийг даваад, хэдэн мал нь бэлчээр талхалчихаад яваад л өгнө. Зарим нь нүүхгүй үлдэх эсэхийг нь мэдэхгүй юм. Гэтэл бид нутгаа орхиод явахад тулаад байна. Манайх гэхэд эндээс 50 орчим км хол газар адуугаа оторт гаргалаа. Бог мал нь багахан хоолтой байгаад л байна. Одоо мал төллөөд эхлэхээр идэх өвсгүй болчихно. Отор нүүдэл хийх болох нь уу яахнав. Хаваржаанд уг нь айл буугаагүй ч бэлчээрийг нь отрын адуу эзэнгүй адуунууд дуусгачихсан. Эзэнгүй адуу ч гэж хаана байхав. Эзэн нь хаа нэгтэйгээс хараад байж байдаг байлгүй дээ. Үнэхээр бэлчээрийг хамгаалж, анхаарахгүй бол малчид бидний сум орон нутагтаа хийдэг зохицуулалтаар шийдэж барахгүй болж байна. Хууль эрх зүйн талаас нь анхаарч нэг чиглэлтэй болгох хэрэгтэй. Тэгж байж бэлчээрээ хамгаалж, зөв ашиглаж, үр хойчдоо хадгалж үлдээнэ”.

Нүүдлийн мал аж ахуй эрхэлдэг монголчуудын хувьд бэлчээр маш чухал. Бэлчээрийн даацыг хэтрүүлэхгүй байх нь зэрлэг амьтдад ч тустай. Тиймээс малын тоог хэт өсгөхгүй байх, бэлчээрийг хуваарьтай, зөв зохистой ашиглах, өнжөөж амраахын үнэ цэнийг малчид, төдийгүй энэ чиглэлд анхаарал хандуулдаг хүн бүхэн хэлж ярьж байна. Нөгөө талаар дэлхийн дулаарал, байгаль цаг уурын өөрчлөлт илүү ихээр мэдрэгдэх болсон энэ цаг үед Бэлчээрийн тухай хуулийн зохицуулалт хийж байж, ирээдүйд монгол малын чанар, ашиг шимийг нэмэгдүүлнэ. Учир нь бэлчээрийн доройтлоос үүдэн жилээс жилд малын ашиг шимийг нэмэгдүүлдэг шимт ургамалын тоо, төрөл цөөрч, дахин сэргэхээргүй болж байгааг эрдэмтэн судлаачид хэлж ярьсаар байна. Бэлчээрийн тухай хуулийг батлах асуудал нь хууль тогтоогчдын ярианы гол сэдэв байдаг ч гэлээ батлагдахгүй дуншсаар байгаа нь нууц биш. Гэтэл Киргиз улсын төлөөлөгчид 2008 онд манай улсад айлчилж, Бэлчээрийн тухай хуулийн төслийн зүйл заалтаас өөрийн улсдаа ашиглаж болох хэсгийг нь тэмдэглэж аван нутагтаа очоод Хууль баталчихсан байх юм.

Тэд 2018 онд манай улсад ирэхдээ Бэлчээрийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг байгууллагуудын төлөөлөлтэй уулзаж, 10 жилийн алдаа оноо, засаж сайжруулах асуудлуудаар санал солилцоод явсан. Харин бид Хууль ч үгүй явсаар л. Бэлчээрийн тухай хуультай боллоо гээд хэдэн малчдад монголынхоо газар нутгийг хуваагаад, хашаалаад өгчихнө гэсэн ойлголт биш. Харин хуулийн дагуу асуудлыг шийдэх боломж юм. Тухайлбал, тухайн жилийн байгаль цаг уурын нөхцөл ямар байснаас шалтгаалаад ургамлын гарц ямар байсан, бэлчээрийг хэрхэн зөв зохистой ашиглах, аль нэг аймаг суманд очиж отор нүүдэл хийлээ гэхэд бэлчээр ашигласаны төлбөрөө хэрхэн өгөх тухай асуудал юм. Уг төлбөрийг нь тухайн орон нутгийн бэлчээрийг нөхөн сэргээх, холын аяныг даван туулж чадаагүй орхиод явдаг малынх нь сэг зэмийг устгаж байгаль орчноо хамгаалах, халдварт өвчнөөс сэргийлэх зэрэг олон асуудлыг Хуулийн хүрээнд шийдэх зохицуулалт болж чадна. Магадгүй бид энэ асуудлаа шийдэхгүй явсаар байвал талхлагдсан газар нутгийг улам л их болж, малчдын бэлчээрээс үүдэлтэй маргааныг шийдвэрлэхэд улам л бэрх болно. Эцэст нь мал бэлчээрлэх газаргүй болчихвол отрынхоны их нүүдэл хаашаа чиглэх вэ...

Мал бэлчээрлэх газаргүй болчихвол монголчууд бид, үр хойч минь хэрхэн амьдрах вэ...

П.Нарандэлгэр

CALLING FOR YOUR SUPPORT TO DESIGNATE AN INTERNATIONAL YEAR OF RANGELANDS & PASTORALISTS

The condition and productivity of the world's rangelands are critical to our sustainable future. Not only for people directly depending on these lands for their livelihoods but also for the billions more benefiting from them for tourism, wildlife and biodiversity, meat and milk and other agricultural products, mining, renewable energy and other uses. To increase knowledge and understanding about these unique ecosystems and the people who rely on them, we urge you to join the effort to gain a United Nations (UN) resolution designating an International Year of Rangelands & Pastoralists (IYRP).

Justification

Nearly half of the Earth's land surface is classified as rangeland, and its health and productivity is directly critical to the livelihoods and cultures of more than 500 million people around the world, many of whom are indigenous peoples. Livestock are also raised on other ecosystems, such as pasturelands/ grasslands. Pastoralists and other people who derive their livelihoods from rangeland are both users and environmental stewards of the land. Typically, pastoral systems are low-input and more environmentally friendly than many intensive/confined agricultural systems. Many examples of sustainable pastoralist practices exist. Such systems are critical for achieving food and water security as well as resilient local and national economies, and for improving environmental conditions such as carbon sequestration, biodiversity and protection of land and ecosystems.

Rangelands face increasingly dry and erratic climates, rapidly increasing human populations, fast pace of unsustainable land-use changes and other threats. The growing public health concerns about over-consumption of animal-source foods by some segments of the world's population is unfairly impacting nature-based production, leading to growing economic inequalities. There are increasing conflicts associated with drought and access to diminishing natural resources. These landscapes and livelihoods need urgent attention from many sectors (e.g. agriculture, environment, health, education, trade) and many stakeholders (e.g. herders, land managers, environmentalists, legislators, business people, scientists, civil society, youth, women and policymakers).

An International Year of Rangelands and Pastoralists (IYRP) could provide the impetus and momentum necessary for realizing this ambitious change agenda. It would increase a worldwide understanding of the importance of rangelands for global food security and environmental services, and call attention to the need for sustainable management and enlightened policies in both developed and developing countries. It would enhance the perceived natural and cultural values of rangelands and pastoral livelihood systems, strengthen pastoralists' rights and pride in their own cultural systems and traditions (especially among youth) and foster innovation toward sustainability and overcoming poverty. It would boost efforts for investment in restoring and rehabilitating degraded rangelands, native grasslands and pasturelands. It would increase capacities of local and national scientists and researchers to monitor and predict future trends in rangeland areas and to provide high-quality information to the people living in and managing the rangelands. It could encourage those countries with a large area under rangelands/ grasslands to exchange experiences, share best practices, and perhaps form a network or caucus to continue to enhance awareness on rangelands and pastoralists well beyond the IYRP.

Relevance to United Nations' goals

Healthy and productive rangelands throughout the world are needed to realize the "2030 Agenda for Sustainable Development" and the SDGs its targets - specifically for sustainable agriculture (SDG 2), poverty alleviation (SDG 1), pastoralist access to basic services and justice (SDGs 3, 4 and 16), water management (SDG 6), sustainable energy (SDG 7), economic growth (SDGs 5, 8, 9 and 10), sustainable consumption and production of livestock products (SDG 12), combating and adapting to climate change (SDG 13), and promoting sustainable use of terrestrial ecosystems (SDG 15). The 2030 Agenda explicitly recognizes pastoralists as a group of people who should benefit from the achievement of the SDGs. Over 75 countries have pastoralists and rangelands – they cannot afford to continue to neglect them or to assume that they will be replaced by confined industrial livestock production. The campaign for an IYRP has already begun to build a powerful global partnership (SDG 17). An IYRP would offer an important opportunity to assess progress in achieving the 2030 Agenda targets and to adapt the trajectory as needed.

Growing recognition

The IYRP initiative builds on recognition that development actions in rangelands need to be sustainable and to benefit pastoralists equitably. A growing global pastoralist movement has emerged over the past decade and has frequently called for increased international recognition of their culture and land-use systems. Since 2010, at least 10 such declarations and statements have emanated from gatherings of pastoralists around the world. At least 72 pastoralist associations formally supported IYRP on the road to COAG 2020. The heightened profile resulting from an IYRP will help pastoralist associations and networks to have a more visible profile and platform to press for their rights to development, exchange good practices and solutions to problems, and revive/reinforce cultural traditions and diversity. They will take center stage in activities to mark the IYRP.

Some examples of outreach actions for an IYRP

- Coordinated global, regional and national campaigns to raise awareness on 12 themes, one for each month of the year (see those developed by the ISG)
- National-level events, including showcasing successful sustainable pastoral systems, awards and prizes, technology fairs, video documentaries, a World Herder Day, educational material, etc.
- Scientific congresses, such as the Joint International Rangelands and International Grasslands Congress (2021) and the IRC in Australia in 2025, to consider the state of the art in science and knowledge on rangelands and pastoralists
- Launching of actions aimed at implementing the recommendations of the UNEP gap analysis/global assessment on rangelands and pastoralists
- Social media campaign and video productions to raise awareness of producers, consumers and policymakers worldwide.

НҮБ-ЫН ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ДЭД ХОРОО БЭЛЧЭЭРИЙН БА МАЛ АЖ АХУЙ ЭРХЛЭГЧДИЙН ОЛОН УЛСЫН ЖИЛИЙГ САНАЛ НЭГТЭЙ ДЭМЖЛЭЭ

Бэлчээрийн ба мал аж ахуй эрхлэгчдийн Олон улсын жил (БМОУЖ) -ийг санаачлан хэрэгжүүлэхэд нь маш том алхам боллоо. НҮБ-ын Хүнс, хөдөө аж ахуйн байгууллага (ХХААБ) -ын Хөдөө аж ахуйн дэд Хороо (ХААДХ) нь өнгөрсөн долоо хоногт болсон цахим хуралдаанаараа Монгол Улсын Засгийн газраас 2026 онд БМОУЖ-ыг зарлан тунхаглах саналыг дэмжлээ.

Дэлхийн нэгдсэн хүчин чармайлтын дагуу олон тооны үндэсний Засгийн газрууд, эрдэм шинжилгээний байгууллагууд болон хамгийн түрүүнд иргэний нийгэмийн , түүний дотор бэлчээрийн мал аж ахуй эрхэлдэг * байгууллагууд нь ХААДХ-ийн уулзалтад зориулж тусгайлан байгуулсан "цахим лангуу" -г (www.iyrp.info) дэмжиж захидал, лого илгээсэн юм. Энэ уулзалтад монголчуудын саналыг хэлэлцэх үед бүх тивийн 150 гаруй байгууллага түүнийг дэмжиж байгаагаа илэрхийлсэн байна.

Уулзалтын 4 дэх өдөр НҮБ-ын ХХААБ дахь Монгол Улсын Элчин сайд, эрхэмсэг ноён Ц. Жамбалдорж нь бэлчээрийн мал аж ахуй нь олон сая хүний амьжиргааны эх үүсвэр, экосистем, биологийн олон янз байдлыг хамгаалсан тогтвортой хүнсний үйлдвэрлэлийн систем гэж танилцуулсан. Тэрээр ХААДХ нь БМОУЖ-ийг батлахыг уриалж, бэлчээрийн газар, бэлчээрийн мал аж ахуй эрхлэгчид дэлхийн хүнсний аюулгүй байдал, экосистемийн үйлчилгээнд ямар ач холбогдолтой болохыг дэлхий нийтийн анхаарлыг дээшлүүлэхийг уриалав. Тэрээр энэхүү саналыг дэмжиж буй дэлхий дахины мал аж ахуйн талаархи байгууллагуудад талархал илэрхийлэв.

Бусад орны олон илтгэгчид Тогтвортой хөгжлийн зорилтууд (ТХЗ) -ыг хэрэгжүүлэхэд хувь нэмрээ оруулах, НҮБ-ын одоогийн Өрхийн аж ахуй эрхлэгчид-газар тариалангийн арван жил (2019–28) болон удахгүй болох Экосистемийг сэргээх арван жилийн (2021–30) үйл ажиллагаанд хувь нэмэр оруулахад чиглэсэн Монгол Улсын санаачилгын ач холбогдлыг онцлон тэмдэглэв.

2020 оны 10-р сарын 2-ны өдөр хийсэн эцсийн мэдэгдэлдээ ХААДХ нь үндэсний эдийн засагт хувь нэмэр оруулах, олон сая хүний амьжиргаа, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах, экосистемийн үйлчилгээ үзүүлэх, ялангуяа хуурай газар, уулархаг бүсэд бэлчээрийн газар, бэлчээрийн мал аж ахуй эрхлэгчид чухал үүрэг гүйцэтгэдэг болохыг хүлээн зөвшөөрөв. Энэ нь бэлчээрийн газар, бэлчээрийн мал аж ахуй нь ТХЗ-д ихээхэн хувь нэмэр оруулах боломжийг хүлээн зөвшөөрсөн явдал болов. Мөн уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөлөл гэх мэт бэлчээрийн мал аж ахуй эрхлэгчид болон бэлчээрийн газруудад тулгарч байсан олон бэрхшээлийг хүлээн зөвшөөрсөн болно. Техникийн болон бодлогын хөтөлбөрүүддээ эдгээрийг системтэй авч үзэхийн тулд НҮБ-аас бэлчээрийн болон бэлчээрийн мал аж ахуй эрхлэх чиглэлээр үйл ажиллагаагаа тогтмолжуулахыг хүссэн юм.

COAG нь Гишүүн орнуудын болон Олон улсын, Үндэсний болон Орон нутгийн иргэний нийгмийн байгууллагуудын; Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагуудын; БМОУЖ байгуулах тухай олон улсын байгууллагуудын Монгол Улсын саналд өргөн дэмжлэг дэмжлэг, туслалцаа үзүүлсэнийг хүлээн зөвшөөрч талархал илэрхийлэв.

Энэхүү саналыг 2020 оны 12-р сард ХХААБ-ийн Зөвлөлийн хуралдаан, 2021 оны 6-р сард болох ХХААБ-ийн бага хуралд үргэлжлүүлэн оруулах бөгөөд 2021 оны 10-р сард хүлээгдэж буй НҮБ-ын Ерөнхий Ассемблейн Хурлаар албан ёсоор батлан тунхаглах болно.

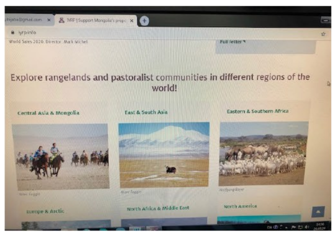

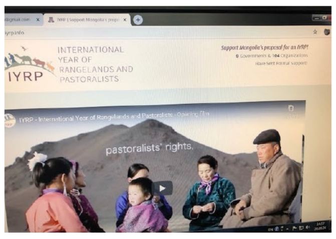

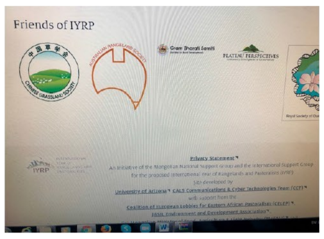

ОТЧЕТ О ВЕБИНАРЕ ПО ТЕМЕ: "ПАСТБИЩНАЯ МОБИЛЬНОСТЬ И РАЗРЕШЕНИЕ КОНФЛИКТОВ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ"

Вебинар на тему "Пастбищная мобильность и разрешение конфликтов в Центральной Азии» состоялась 11 августа 2020 года на базе платформы Zoom. Вебинар был организован Ассоциацией окружающей среды и развития "JASIL" (JASIL), Монголия, при финансовой поддержке ILC в рамках реализации Стратегического плана действий Центрально-Азиатского пастбищного альянса (ЦАПА).

Пастбищное землепользование является традиционным способом землепользования во многих странах Центральной Азии. Согласно последним исследованиям, пастбищная мобильность снижается из-за последствий изменения климата, экономических преобразований и деградации земель. Во многих случаях такое снижение мобильности приводит к конфликтам между землепользователями, землевладельцами и/или муниципалитетами. Этот вебинар организован для обсуждения вопросов, связанных с причинами снижения мобильности, конфликтами, и на основе недавнего конфликта, произошедшего в Нарыне, Кыргызская Республика, обсуждаются возможные решения проблем мобильности и разрешения конфликтов.

На вебинар были приглашены все члены Центральноазиатского пастбищного Альянса из Казахстана, Кыргызстана, Монголии, Узбекистана и Таджикистана. Всего в вебинаре приняли участие 11 экспертов, специалистов и других заинтересованных сторон.

Во время открытия вебинара модератор д-р Ыханбай Хижаба, директор JASIL, кратко представил цели и задачи вебинара и участников. Вступительное слово было сделано г-жой Эльвирой Маратовой, где она подчеркнула важность урегулирования конфликтов на пастбищных землях.

Первая презентация под назанием "Роль совместного управления пастбищными угодьями в мобильности и международных договорах, связанных с мобильностью", была представлена доктором Ыханбаем Хижабой, директором JASIL. В этой презентации было введено универсальное определение мобильности и ее специфика. Существует множество различных факторов мобильности, однако социальные факторы, особенно связанные с доступом к праву пользования, доступом к ресурсам, в значительной степени определяют мобильность на пастбищных землях. На сегодняшний день в странах Центральной Азии существует 2 формы совместного управления: общинное и многостороннее. Обе формы совместного управления пастбищами нуждаются в создании правовых инструментов для предотвращения возможных конфликтов, предпочтительно если страны будут иметь законодательство, систему аудита, систему мониторинга и оценки для улучшения, а также для обеспечения пастбищной мобильности без конфликтов. Мобильность упоминается во многих международных договорах и соглашениях, включая Всеобщую Декларацию прав человека, Декларацию прав коренных народов, которые призывают государства принять эти положения в национальном законодательстве. Выступление г-на Эгембердиева, Кыргызстан, посвящено конфликтам на пастбищах. Докладчик представил проблемы, с которыми столкнулись пастухи после принятия закона О пастбищах в Кыргызской Республике. Для решения этих проблем сельские и местные скотоводы создали региональные и национальные ассоциации пользователей пастбищ, правительство создало 4-уровневую комиссию, которая отвечает за регулирование местных ассоциаций пастбищ и их планирование. Несмотря на то, что там были заложены прочные основы в плане совместного управления, там случались некоторые конфликты, особенно в регионах, где административное деление менялось. С повышением экономической эффективности животноводства Кыргызстана поголовье скота увеличилось, а неограниченный доступ к пастбищам позволяет непрерывное вторжение новых скотоводов.

Докладчик г-жа Бурмаа представила систему мониторинга состояния здоровья пастбищ Монголии. На сегодняшний день в Монголии функционируют 2 системы мониторинга. Мониторинг, осуществляемый Национальным метеорологическим агентством, отвечает за отчетность о состоянии здоровья пастбищ каждые два года. Система мониторинга, созданная в Земельном агентстве, отвечает за планирование управления пастбищами на основе устойчивости пастбищ.Выступление г-на М. Юлдашева из Узбекистана было посвящено новым урегулировкам использования пастбищ. В советский период в стране была относительно хорошо развита скотоводческая инфраструктура, однако в настоящее время эта структура нуждается в модернизации. Согласно Национальной оценке деградации земель, 70 процентов пастбищ считаются деградированными. С 2017 года правительство Узбекистана утвердило закон О Пастбищах, согласно которому все пастбища находятся в ведении фермерских хозяйств. С 1990-х годов в Республике удвоилось поголовье скота, из которых основные пастбищные угодья принадлежат 4 административным единицам: Кашкадаринск, Самарканд, Сурхандаринск и Бухаре. гн.Азизбек из Таджикистана выступил о действия правительства по защите и восстановлению пастбищ. Правительство Таджикистана утвердило закон О пастбищах в 2019 году. Конфликт вокруг пастбищ, особенно связанный с сезонной подвижностью, усиливается весной, когда пастухи направляются на горные пастбища. Согласно земельной реформе, большая часть земель находилась в ведении фермеров, и конфликты между фермерами и скотоводами существуют особенно там, где отсутствуют коридоры. В 2020 году будет создана специальная комиссия для разрешения конфликтов между фермерами и скотоводами. Важно вовлекать все заинтересованные стороны в процесс урегулирования конфликтов, чтобы обеспечить долгосрочную устойчивость. За прошедший период всего было создано 232 группы пользователей пастбищ, всего на 87000 га пастбищ применено ротационное использование пастбищ, улучшена ветеринарная служба и приняты многие другие меры со стороны правительства, которые уже оказывают положительное влияние.

Выводы: Пастбищная мобильность является ключевым фактором адаптации традиционного животноводства к нынешним климатическим изменениям, предотвращения деградации земель и повышения экономических выгод от этого вида землепользования. К сожалению, с изменением климата, деградацией земель, с одной стороны, и увеличением рыночного потребления животноводческой продукции, количество скота растет во всех странах-членах ЦАПА, что приводит к росту конфликтов между скотоводами, между фермерами и скотоводами из-за отсутствия продуктивных пастбищ. Все участники согласились с тем, что все ассоциации скотоводов должны улучшить свои обязанности, работать над улучшением своих пастбищ и принять ротационное или сезонное использование пастбищ, позволяющее естественное восстановление. Некоторые участники высказали свою точку зрения на интеграцию пастбищного использования с агролесомелиорацией и создание уникальных систем Агро-Сильво-пастбищных систем.

Участие государства в решении вопросов, связанных с пастбищами, совершенствование совместного управления на национальном и региональном уровнях, а также решение проблем с пастбищной инфраструктурой имеют важное значение для устойчивости пастбищных сообществ. Почти во всех странах уже существует закон О пастбищах, который нуждается в некоторых усовершенствованиях и подзаконных актах для адаптации к текущим и будущим изменениям существующих социально-экологических систем.

Minutes of first Zoom meeting of Regional Support Group,RISG of "Central Asia & Mongolia" for International Year of Rangelands and Pastoralists (IYRP), 21 Dec., 2020

Getting to know each other round-the-mike introduction (facilitated by Ms. Ms. Lena Michler and Ms. Kuluipa Akmatova).

Participants introduce their name, organization, title, and how he or she interested/or involved to rangelands and pastoralists issues, and why they thinking about the importance of IYRP.

Update of overall goals and strategies, history, etc. for IYRP on the behalf of ISG and follow up Q&A (introduced Hijaba Ykhanbai, facilitated by Ms. Kuluipa Akmatova and Ms. Lena Michler).

Mr.Hijaba Ykhanbai made a presentation on behalf of the International Year of Rangelands and Pastoralists (IYRP) Support Group, which includes representatives of organizations and institutions from around the world who have strong interests in pastoralist and rangelands issues and who have worked for the past five years to gain a United Nations designation for an International Year of Rangelands and Pastoralists. In the presentation he focuses on three topics: (1) the background on the history of the International Year initiative; (2) the current status of the initiative; and (3) how members of the region can become involved.

Discussions about the geographical composition of "Central Asia and Mongolia" RISG(all participants) Results: Participants fully agree with the composition of "Central Asia and Mongolia" RISG, and noted that it's single region and there are no need any sub-region(s) inside of "Central Asia and Mongolia" RISG, however suggested to use clusters of CAPA , as sub-groups on specific thematic issues of Rangelands and Pastoralists; Selection of Chair of the RISG and its representative in the ISG , selection of a representative for the Global IYRP Communications Team and others (discussed among all participants, by suggesting names for proposed nominations from the floor, and then agreed with the participants by each selection). Results on selections are: Chair of the RISG"Central Asia and Mongolia" Dr.Hijaba Ykhanbai, JASIL, Mongolia , y.hijaba@gmail.com Representative in the ISG from "Central Asia and Mongolia" RISG in addition to the current ISG members, including Dr.Tungalag Ulambayar, tungaa.sg@gmail.com, and Dr.Ykhanbai Hijaba, y.hijaba@gmail.com, the first meeting elected Ms Kuluipa Akhmatova, RDF, Kyrgyzstan,kuluipa.kg@gmail.com as a member to ISG Country focal points for RISG"Central Asia and Mongolia" Kazakhstan- Dr.Kuralay Karibayeva- kkaribayeva@mail.ru Kyrgyzstan- Mr.Abdumaklik Egemberdiev - pasturekj@gmail.com;Uzbekistan- Mr.Mirzohid Yuldashev, y_mirzohid@mail.ru Mongolia- Mr. Nyam-Ochir Gankhuyag, gankhuyag.nyam@gmail.com (By the suggestion Regional Communication group for Global IYRP Communication team :

Members:

Ms.ShynarToilybayeva,CAREC/IESD,Kazakhstan,shtoilybayeva@carececo.org,
Ms.Elvira Maratova, Kyrgyz Jayity, Kyrgyzstan, elviramaratovaa@gmail.com,
Ms.Namuulan Gankhuyag, NFPUG, Mongolia, namiigina@gmail.com, and
Dr.Hijaba Ykhanbai, JASIL,Mongolia, coordinator, jasil_ngo05@yahoo.com

Also meeting participants suggested that existing CAPA cluster leaders, could lead sub-groups and recommend to support RISG actions for IYRP in the Region on following thematic areas, such as Mr.Aitkhul Burkhanov, KAFLU, aburhanov@mail.ru, on "Agroforestry"; Mr.Egenberdiev Abdumalik, KJ,pasturekj@gmail.com, on "Policy Reform";
Dr.Karibayeva Kuralay, IESD, kkaribayeva@mail.ru, on "Traditional Knowledge, and gender issues"; Mr.Gankhyuag N., NFPUG, gankhuyag.nyam@gmail.com- on "Rangeland Monitoring"; and Dr.Hijaba Y., JASIL, y.hijaba@gmail.com, on"Common /Community Land".Discussions on adapting the "IYRP 12 Monthly Themes" to regional priorities and Brainstorming/strategizing on priority next steps; assigning tasks; agreement on next meeting (moderated by Dr.Hijaba Ykhanbai, Chair of RIG) The "IYRP 12 Monthly Themes" will more deeply discuss at National level in the specifics of each country, and results will reported in the next meeting of RISG by country RIG Focal points. The regional strategy and priority actions were discussed, such as advocacy, networking and policy support for IYRP, and involvement of more stakeholders to these activities, such as government agencies, donors, research institutions, INGOs, NGOs, local associations, PUGs, and pastoralists. In thematic areas was underlined importance of rangeland management with ecosystem restoration, including water shortage and agroforestry, desertification, climate change adaptation (that includes also disaster risk reduction), land degradation, and rangeland tenure system in CA. It was suggested that leaders of CAPA clusters need to link these priorities with the existing strategy and work plan of each cluster. Participants also recommend that RISG "Central Asia and Mongolia" to work under the guidance by ISG, IYRP Global Communication team, and the Mongolian NSG for IYRP.Next meeting of RISG"Central Asia and Mongolia" was preliminary agreed to organize on 22 January, 2021 (at 3:00 pm Bishkek and Almaty, 5:00pm in Ulaanbaatar, 2:00 pm in Tashkent, Dushanbe and Ashgabat)

БЭЛЧЭЭРИЙН БА НҮҮДЛИЙН МАЛ АЖ АХУЙ ЭРХЛЭГЧДИЙН ОЛОН УЛСЫН ЖИЛ (IYRP)-ИЙГ БҮС НУТАГТ ДЭМЖИХ БҮЛГҮҮДЭД (RISGS) БЭЛТГЭХ ҮЙЛ ЯВЦЫН ТХАЙ САНАЛ

ЗОРИЛТУУД

FAO COAG 2020-д зориулсан IYRP-ийг сурталчлах кампанит ажлыг 150 гаруй иргэний нийгэм, төр, хувийн хэвшлийн байгууллагууд, хоршоо, холбоод, мөн түүнчлэн дор хаяж 25 засгийн газрууд маш эрч хүчтэй, идэвхтэй, дэлхий даяар сүлжээ болж дэмжин ажиллалаа.

Энэ сүлжээг 2021 оны 9-р сард болох НҮБ-ын Ерөнхий ассемблей (UNGA) -тай холбогдуулан ISG (IYRP International Support Group), FAO, Монгол Улсын Засгийн газар, Монголын Үндэсний Дэмжлэгийн Групп (NSG) болон дэлхийн бусад улс орнуудын дэмжлэгтэйгээр харилцаа холбоо, хамтын ажиллагааны бүс нутгийн зангилаа бий болгох замаар илүү эрч хүчтэй ашиглах болно.

Бүс нутгийн IYRP-ийн дэмжлэгийн бүлгүүдийг (RISGs) байгуулах эхний зорилго нь НҮБ-аас 2026 он хүртэл IYRP-ийг зарлах кампанит ажил бөгөөд, үүнд нэн тэргүүний дараахь хоёр зорилттой:

1. Бүс нутаг, улс орон, орон нутгийн түвшинд дэмжлэг үзүүлэх байгууллагууд, засгийн газрын сүлжээг өргөжүүлэн, мэдлэгийг түгээх , дээшлүүлэх ажлыг үргэлжлүүлэн хийх;
2. UNGA нь IYRP-ийг зарлан тунхаглан гэж үзэж ISG, FAO, Монгол Улсын засгийн газар болон дэлхийн бусад дэмжигчидтэй хамтран IYRP-ийн төлөвлөлт, хэрэгжилтийг хангах чиглэлээр санал хүсэлт, удирдамж бэлтгэж (бүс нутгийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө боловсруулна).

Бүс нутгийн хүчтэй хэлхээ холбоо, оролцогч талуудын мэдлэгээс гадна RISG нь тухайн бүс нутгийнхаа голлох хэлээр илүү сайн ойлгож , харилцаж чаддаг болох. Эдгээр нь бүх дэмжигч байгууллагуудад хүчтэй, тэгш оролцоотой үйл явцыг хангаж, цаашилбал, дэмжиж буй байгууллагууд, улс орнуудын оролцоо өсөхийн хэрээр дэлхийн нэгдсэн нэг удирдлагыг бий болгохыг хичээхээс илүүтэй бүс нутгийн зангилаа үүсгэх нь илүү үр дүнтэй байх болно. Бүс нутаг даяар харилцан уялдаатай хандлагыг хангахад ISG, FAO, Монгол Улсын Засгийн газрын үүрэг оролцоо нэн чухал хэвээр байх болно. 2021 оны 10-р сард болох Олон улсын бэлчээрийн конгресс (IGC) ба Олон улсын байгалийн бэлчээрийн эдэлбэрийн конгресс (IRC) нь RISG-ийн хоорондын уялдаа холбоог хангах, түүнчлэн бүс нутгийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг хянуулан баталгаажуулах боломжийг олгоно.

Тиймээс дор хаяж дараах дөрвөн чухал үе шаттай байхаар төлөвлөж байна:

1. НҮБ-ын ХХААБ-ын Зөвлөл (2020 оны 11-р сарын 30-наас 12-р сарын 4)
2. НҮБ-ын ХХААБ-ын Бага хурал (2021 оны 6/7-р сар)
3. НҮБ-ын Ерөнхий Ассемблей (2021 оны 9-р сарын 14-30)
4. IRC ба IGC хамтарсан конгресс (2021 оны 10-р сарын 23-29)

RISG нь ISG-ээс аль хэдийнэ санал болгосон IRC ба IGC-ийн хамтарсан “бүс нутгийн ажлын хэсгүүд” дээр үндэслэнэ. Тэдний ойрын анхаарлын төвд эдгээр дөрвөн чухал үйл явдал байх болно. Гишүүнчлэл нь Хамтарсан Конгресст төлөвлөснөөс илүү өргөн байх болно. Тэд 2022 ба түүнээс цаашид хугацаанд үргэлжлүүлэн ажиллах хэрэгцээний чиг үүрэг байх бөгөөд бүрэн эрхээ тогтмол шинэчлэн өөрчлөх шаардлагатай байна.

ХҮЛЭЭГДЭЖ БУЙ ҮР ДҮН БА ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

2020 оны 11-р сарын эцэс гэхэд= Үр дүн: Дэмжигч засгийн газар, байгууллагуудын тоог болон дэмжлэг үзүүлэх талаархи бодит үүрэг амлалтыг (санхүүгийн болон эд хөрөнгийн) нэмэгдүүлэх,
Үйл ажиллагаа: Засгийн газар, ЕХ, Арабын орнуудын лиг гэх мэт бүс нутгийн байгууллагуудын түвшинд лобби хийх.; сурталчилгаа, харилцаа холбооны үйл ажиллагаа; IYRP цахим лангуу (www.iyrp.info) дээр хуваалцах баримтат кино эсвэл видео гэх мэт харилцаа холбооны материалыг хөгжүүлэх; IYRP цахим лангуу хуваалцах агуулгын хөгжил; бүс нутгийн / үндэсний түвшний байгууллагуудыг тодорхойлох, тэдэнд хүрч ажиллах.

2021 оны 6-р сар гэхэд= Үр дүн: Дэмжигч засгийн газар, байгууллагуудын тоо болон дэмжлэг үзүүлэх талаархи бодит амлалтууд (санхүүгийн болон эд хөрөнгийн) тэлэлт; FAO бага Хурлаар IYRP-ийн саналыг батлуулах,
Үйл ажиллагаа: Засгийн газар, ЕХ, Арабын орнуудын лиг гэх мэт бүс нутгийн байгууллагуудын түвшинд лобби хийх; сурталчилгаа, харилцаа холбооны үйл ажиллагаа; шаардлагатай бол чуулганаас өмнө онлайн кампанит ажил боловсруулах; НҮБ-ын ХХААБ-ын бага хурлын үеэр улс орнуудаас болон төлөөлөгчдөөс ирүүлсэн хүсэлтэд хариу өгөх боломжтой байх; Ром хот дахь мэдлэг олгох арга хэмжээнүүдэд оролцох ба хажуугийн арга хэмжээ, гэх мэт зохион байгуулалт, хэрэв биечилсэн уулзалт зохион байгуулбал нөөцийг хуваарилах

2021 оны 9-р сард UNGA-ээр= Үр дүн: Дэмжигч засгийн газар, байгууллагуудын тоо болон дэмжлэг үзүүлэх талаархи бодит амлалтууд (санхүүгийн болон эд хөрөнгийн) тэлэлт; НҮБ-аас IYRP-ийн саналыг соёрхон батлуулах, зарлуулах,
Үйл ажиллагаа: Засгийн газар, ЕХ, Арабын орнуудын лиг гэх мэт бүс нутгийн байгууллагуудын түвшинд лобби хийх; сурталчилгаа, харилцаа холбооны үйл ажиллагаа; НҮБ-ийн ЁА-аас өмнө онлайн кампанит ажил боловсруулж, явуулах; Нью Йорк дахь мэдлэг олгох арга хэмжээнд оролцох (ба) хажуугийн арга хэмжээ, төлөөлөгчдөд зориулсан семинар, үзмэр, кино үзүүлэх гэх мэт зохион байгуулах ба хэрэв биечилсэн уулзалт зохион байгуулсан тохиолдолд энэ зорилгоор нөөц хуваарилах.

2021 оны 10-р сард болох хамтарсан конгрессоор=
IYRP-ийн бүс нутгийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний төслийг боловсруулж, эдгээр төлөвлөгөөг Конгресст хэлэлцүүлэх ба түүнийг зөвшөөрөх Конгрессын тогтоолыг дэмжих. Конгрессын нарийн бичгийн дарга нарын газар, төлөөлөгчдийг Конгрессын вэбсайт болон IYRP-ийн цахим лангууны вэбсайтыг тогтмол шинэчлэх замаар RISG-ийн үйл ажиллагааг үнэлэх болно.

БАЙГУУЛЛАГА

2020 оны 8-р сарын сүүлчээр IRC-ийн ба IGC Хороод болон ISG-ийн гишүүд дараахь 10 “бүс нутгийн ажлын хэсэг” –ийг байгуулах тухай ба түүнд сайн дураараа оролцох саналыг асуусан юм. 2020 оны 10-р сард бусад бүх дэмжигч байгууллагууд болон засгийн газруудыг эдгээр бүс нутгийн IYRP-ийн дэмжлэгийн бүлгүүд болгон өргөжүүлэхийг зорьж, RISG-уудад улс , орон тус бүрээс дор хаяж нэг хүн байхаар уриалж байна.

RISG-ИЙН БҮС НУТГИЙН АНГИЛАЛ:

- Зүүн Ази
- Төв Ази ба Монгол
- Өмнөд Ази
- Далайн орнууд
- Хойд Африк ба Ойрхи Дорнод
- Зүүн ба Өмнөд Африк
- Баруун ба Төв Африк
- Европ ба Арктик
- Хойд Америк (Канад, АНУ, Мексик)
- Латин Америк ба Карибын тэнгис

ISG нь эхний ээлжинд эдгээр бүлгүүдийг (нэг нэгээр нь) хуралдуулж үйл ажиллагаагаа эхлүүлэх боловч , RISG-ийн гишүүд өөрсдийн саналаар бүсийн зохицуулагчаа болон харилцаа холбооны багуудаа сонгож, өөрсдийн стратеги, дотоод зохион байгууллалт, төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх хугацааг шийднэ. RISG нь ISG-тэй зөвлөлдсөний үндсэн дээр дахин бүлэглэх эсвэл гишүүнчлэлээ өөрчлөх шийдвэр гаргаж болно. Наад зах нь бүлэг бүр дараахь дөрвөн ойрын хугацааны зорилтод анхаарлаа төвлөрүүлнэ гэж найдаж байна.

1. ISG-ийн 2018 онд боловсруулсан “12 сарын сэдэв” болон IYRP нээлттэй сурталчилгааны хуудсыг шинэчлэх, бүс нутгийн онцлогт нийцүүлэх зорилгоор хянах.
2. Мэдээллийг тодорхойлох, байршуулах, дэмжигч байгууллагуудыг тоог нэмэх зэрэг IYRP цахим лангууны бүс нутгийн хуудсыг удирдах
3. Конгрессын зохиогчдын боловсруулж буй Бүс нутгийн баримт бичгүүдийн төслийг 2020 оны 11-р сарын 30-ны өдөр гэхэд ирүүлэх эцсийн хугацааг хянах, шаардлагатай бол бүрэн эхээр нь боловсруулахад туслах.
4. НҮБ-ын ХХААБ-ын Зөвлөлийн 2020 оны 11/12-р сарын хуралдаан эхлэхэд шаардлагатай байгаа бүх хүсэлтэд хариу өгөх.
5. RISGs нь ажлын явцын талаар ISG-д тогтмол тайлагнаж, шинэ санал, санаачилгуудыг тухай бүр хуваалцах болно.

МОНГОЛ УЛС БЭЛЧЭЭРИЙГ ХАМГААЛАХ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧНЫГ САЙЖРУУЛНА

Х.Ыханбай,
Байгаль орчин ба Хөгжлийн “ЖАСЫЛ” Холбоо

Бэлчээр хамгаалах асуудлаар зөвлөлдөх санал асуулга явуулах ажлын хэсэг судлаачид, төрийн болон төрийн бус байгууллагын төлөөлөлтэй саяхан уулзаж санал солилцлоо. Манайд Бэлчээрийн тухай хуулийн төслийг сүүлийн 12 жилийн турш хэлэлцэн ярилцаж байгаа боловч одоог хүртэл батлагдаагүй, янз бүрийн төслийн хэлбэртэй хэвээр байгаа ажээ. Гэтэл энэ хугацаанд манайтай ижил төстэй нийгэм-эдийн засаг, экологийн нөхцөлтэй Төв Азийн бүх орнууд “Бэлчээрийн тухай” хуулийг батлан хэрэгжүүлж байна.

Монгол улсын Засгийн газар 2026 оныг Бэлчээрийн ба Нүүдлийн мал аж ахуй эрхлэгчдийн Олон улсын жил болгох санаачлагыг НҮБ-д гаргаж , дэлхийн улс орнууд, байгууллагуудаас санал нэгтэй дэмжлэг аваад байгаа билээ. Саяхан НҮБ-ийн ХХААБ-ын Хөдөө аж ахуйн дэд Хорооны хурлаар энэхүү Монгол улсын Засгийн газрын саналыг хэлэлцэж, тухайн байгууллагын гишүүн болох 192 улс орон санал хураалтанд оролцож, бүгд дэмжсэн бөгөөд, одоо ирэх оны дундуур НҮБ-ийн ХХААБ-ын бүгд хурлаар, дараа нь оны сүүлчээр НҮБ-ийн Ерөнхий Ассамблейн хурлаар орж соёрхон батлагдах боломжтой болж байгаа. Энэхүү олон улсын жилийн хүрээнд улс орнуудын засгийн газар бэлчээрийг болон нүүдлийн мал аж ахуйг дэмжиж, бэлчээр ашиглах иргэд, малчдын эрхийг хүлээн зөвшөөрөхийг уриалж байгаа юм.

УИХ-д ажлын хэсэг байгуулагдаж, түүний ахлагч, УИХ-ын эрхэм гишүүн Г.Тэмүүлэнгийн санаачилсан энэхүү уулзалтаар бэлчээрийг ашиглах, хамгаалах, нөхөн сэргээх талаар уламжлалт болон мөрдөж байгаа эрхийн тогтолцоо, эдийн засгийн харилцааг өнөөгийн нөхцөл, шаардлага, хөгжилтэй уялдуулан боловсронгуй болгох хэрэгцээ шаардлагыг хуульчлах талаар нийтийн санал асуулга явуулах арга хэлбэрийг хөндөж ярилцав.

Юуны өмнө, малчин төвтэй (үүнд: хот айл, бэлчээр ашиглах хэсэг бүлэг, ойн нөхөрлөл, БНМ-ийн хамтлаг, холбоо г.м.) , төрийн дэмжлэгтэй , оролцогч бүх талуудын гэрээт эрх үүргийг тодорхой болгож, бэлчээрийн доройтол, цөлжилтийн явцыг бууруулах, нутаг орчныг хамгаалах зорилтыг малчдын амьжиргааг дээшлүүлэхтэй нягт уялдуулан авч үзэх хэрэгтэй байна гээв. Мөн манай орны бүс нутгийн онцлог, нүүдэл суудал хийх шаардлага , орон нутагт бэлчээр ашиглах төлбөр, хурамжаар түүнийг хамгаалах, нөхөн сэргээх хөрөнгөтэй болох, ижил төстэй дэлхийн улс орнуудын эрх зүйн харилцааны сайн туршлага, алдаа бэрхшээлийг харгалзах зэрэг олон чухал санал гарав.

Ийнхүү хуулийн төслийн талаар бүх нийтийн санал асуулгыг энэ онд багтааж хэрэгжүүлж, хуулийн төслийг яаралтай хэлэлцэн батлуулах нь зүйтэй гэдэгт санал нийлэв.

БАЙГАЛЬ ОРЧИН БА ХӨГЖЛИЙН ЖАСЫЛ ХОЛБООНЫ ВИДЕО МЭДЭЭЛЭЛ

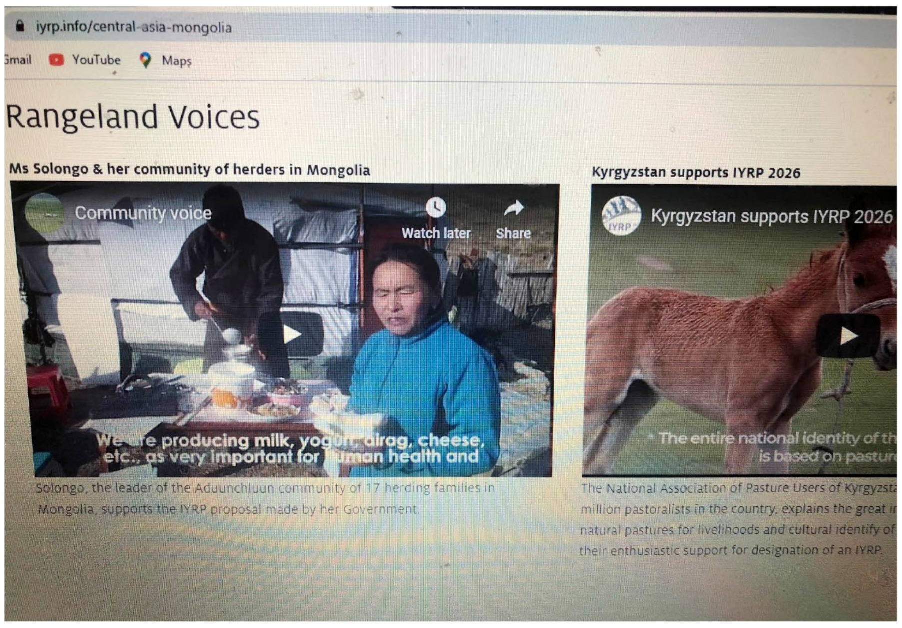

1-р зургийн доор: Төв аймгийн Лүн сумын Адуунчулуун нөхөрлөлийн ахлагч Солонго болон тэдний хамт олны тухай видео, JASIL , 2020

2-р зурагийн доор: Монголын Ногоон Хэрэм Үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн тухай, JASIL, 2020